

זמן תפס"ן

זמן תפס"ן מכוון למקצב הזמן של הנוער,
ומהווה במה לאפשרות הופעתו של שיח חדש
שז'אק לאקאן כינה "הכאב של הנוער"

גיליון 51 | מחשבות בעת מלחמה | אפריל 2022

2-3	רות בנג'ו	דבר המערכת: אלוהים וההתענגות של האשה
4	מרים לימונוב	שוב (שיר)
4	מוניב סבית	ציטוטים מתורגמים מספואן וחוב אללה
5	יאנה אברהמיאן	מלחמה
6	מריה שוקלין	פחד/גבורה
7	צ'ור בהשראה	יסמין רוטמן
8	אריאל מינה	מחשבות בעת מלחמה (סקיצה)
8	איתי עשהאל	יוהנוס קורטינוס

זמן תפס"ן הוא כתב העת של עמותת תפס"ן: תחנה פסיכואנליטית לנוער

מערכת: (בני נוער) מישיל גובראן גנאדרי, אלמה קוגון כהן, איתי עשהאל, יאנה אברהמיאן, אליס צרב,
מריה שוקלין, מרים לימונוב

עורכים: רות בנג'ו, מוניב סבית

דבר המערכת

אלוהים וההתענגות של ה' אשה¹

רות בנג'ו

האביב הוא שיא הפריחה והוא מסמל את הנעורים, את השמחה, ההזדווגות, במקרא הוא תחילת שנה חדשה, ניכר בו דבר מה רציני וחשוב כפי שכתוב ומצווה בספר דברים פרק טז פס' א, "שמור את חודש האביב...". כלומר יש להתכונן אליו, יש לחשוב עליו, כך למעשה לקראת חודש האביב חשבנו לפתוח את הגיליון במתכונתו החדשה, אשר ברובו עבר לידי המערכת אשר התרחבה עם הצוות הצעיר הפעיל החדש בליווי הצוות הצעיר הוותיק. כל אחד ואחד מהצוות משתתף במפגשי הנוער אשר אנו מקיימים בתפס"ן, ולא די בכך אלא שלכל אחד זיקה ייחודית לכתובה, לזמן תפס"ן ולתפס"ן. בתוך כך, צוות צעיר זה הסכים להיות פעיל באופן המיוחד לו, לקרא ביחד, לכתוב, להביא דברים מבני נוער אחרים, לצייר ועוד. במהלך איסוף החומרים והדברים שהגיעו אליי מבני הנוער ניסיתי לחשוב מה יהיו דבריי בדבר מערכת של גיליון זה? האם לקשר את דבריי למחשבות על המלחמה כפי שמעידה הכותרת ודבריהם של הכותבים הצעירים? אם כן אולי אכתוב על הירושימה אהובתי, תסריטה של מרגריט דיוראס בשיתוף עם במאי הקולנוע הצרפתי אלן רנה? שכן גם כותרת זו מעידה על פרדוקס המוות והחיים, התשוקה והמוות וכך המשכתי לצלול אל תוך מחשבות בעת מלחמה של פרויד ועל המדע אשר התפוצץ לנו בפרצוף כחרב פיפיות עת ניתן האישור ללחוץ על פצצת האטום על הירושימה. כך וכך בעודי צועדת הלוך ושוב בסלון ביתי כשמחשבותיי על הכתיבה מלוות אותי נתקלתי בספרו של סטפן צוויג *המנורה הטמונה*, הנה עוד ספר מעניין על מלחמה חשבת לעצמי, אבל אז הגיח מתוכי סיפור אחר של סטפן צוויג "רחל מורדת באלוהים"². סיפור, אגדה, יותר נכון מדרש שרעיונו כנראה לקוח ממדרש איכה רבה. מדרש איכה רבה מרמז כבר שעניינו באבל ונחמה, ומוזכר בספר האגדה של ביאליק בפרק אבל ואבות.³ את הסיפור גיליתי בהיותי בת 15, בהיותי מתבגרת, מחפשת בספרייתנו המיוחדת של דודי ז"ל ד"ר יוסף חיים, אשר משכה אותי בכל סוף שבוע שחזרתי הביתה כדי לנסות ולמצא תשובה לשאלתי מה זאת אהבה? כך הייתי מחפשת בכוננית שבסלון ביתו שמות של ספרים שקשורים לאהבה, לפילוסופיה, מדפדת בספרים שמשכו את עיניי, מחפשת את המילה "אהבה", מחפשת אחר דבר מה שיוכל להרגיע את נפשי הסוערת.

הסיפור רחל מורדת באלוהים מתרחש בזמן כעסו וחמתו של בורא העולם, הגדול והנורא והקנאי על עמו ההפכפך היושב בירושלים ושוב מפר את בריתו בעת חילון בית המקדש הראשון, ועובד אלוהים אחרים. הסיפור מתאר בכתיבתו הפואטית של צוויג את זעקתו הגדולה של האל אשר לא יכול לשאת עוד את קנאתו עד כי הדבר עורר את המתים מקברם ונשמותיהם של המנוחים בשלום יצאו מתרדמתם. אימת האלוהים הרעידה את השמיים ואת הארץ. זעמו של האל הגדול והנורא נוכח בעוצמה כל כך גדולה עד כי עורר את המתים מקברם. אפילו נשמותיהם של שלושת האבות

¹ ז'אק לקאן, הסמינר ה-20, עוד, 1972-1973 עמ' 81-95

² Stefan Zweig, Rachel Contre Dieu, dans : Le Chandelier enterre, édition Grasset ; 1937

³ חיים נחמן ביאליק וי"ח רבניצקי, ספר האגדה, אבל ואבות, הוצאת כנרת זמורה, 2015

יצאו מקברם כדי להתאחד ולהתפלל ביחד בתפילה קורעת לב כדי שהאל ישמע את תפילתם אך לא הצליחו להרגיע את כעסו. "הרעם קרע את מבוקשם וקולו של אלוהים חתך את גמגומם." אחרי שכבר לא נשארו מילים בפיהם של אברהם יצחק ויעקב, התקדמו הנביאים המגלמים בתוכם את דברי אלוהים, משה, שמואל, אלי ואלישע אשר פיהם כבר ידע להביע את מחשבות האל ודיברו בתורם מתוך ליבם. אך אלוהים לא הקשיב לקולם והרוח הנגדית השיבה לתוך זקנם את המילים שיצאו מפיהם. הם השתתקו כדי לא להתעמת מול כעסו הגדול. ואז, קולות האדמה דממו כאשר ראו כי רחל אמנו, לבדה, הופיעה והעיזה לעמוד אל מול אימת הפחד והבעתה של ריבונו של עולם! גם היא שמעה מתוך קברה, את כעס האלוהים ודמעות זלגו מעיניה כאשר חשבה על בני ילדיה. היא צעדה לעבר הבלתי נראה וגמלה לומר את דבריה בעוז ובנחישות. היא גוללה בפניו את סיפורה האישי, את סיפור אהבת רחל ויעקב, ולמרות שהאל כבר יודע את סיפורה היא מספרת את הכאב ואת השנים פרט לפרט, דף לדף, ואת עורמתו של אביה לבן, במשך ימים ושעות ומוכיחה בפניו את אמונתה באהבה. באומרה את דבריה, אט אט שקטה הארץ, והשמיים התבהרו, בני האדם החלו לצאת מביתם אך רק המלכים יכלו לראות כי האור הניבט מפניה היה אהבתו של האל והם גם הבינו כי האל אוהב יותר את מי שמרדה בדיבור "הקדוש" מתוך אמונה וחוסר סבלנות להרס השמיים והארץ מאשר אלו המשרתים את אמונתם מתוך חרדתיות ובכניעה. היום, בזמן כתיבת שורות אלו, כשאניני כבר בת 15, וכשאני פחות מתבגרת ויותר אישה, לא במובן המקביל של "עכשיו אני כבר גבר", או "אני יודעת יותר" אלא אישה במובן זה שעכשיו אני לומדת לקרא ושאוכל לומר כמעט בבירור שתשוקתי פונה לקריאה אחרת, הרי לקאן אומר בסמינר 20 כי הקריאה דורשת את פעולת אי הנחת הידע של הכותב, אם כן תהיתי מדוע בחר סטפן צוויג באשה כמורדת באל? כעומדת מולו? ראשית, היא יוצאת מקברה לאחר ששלושת האבות והנביאים יצאו ונכשלו במשימתם, היא חלק מהאבות שכן היא רחל אמנו אך היא אחרת, היא אשה, כלומר היא לא הכל, היא חסרה, היא איננה מניחה ידע לאל שכן היא מספרת לו את מה שהוא אמור לדעת, לא בכדי שהנביאים נכשלו...שנית, עם מי דיברה רחל כאשר צעדה בנחישות ובעוז לעבר הבלתי נראה? איננו רואים את גופו של אלוהים וגם לא את גופה של רחל, אך אנו שומעים את דיבורה אשר כרוך בגופה, בדמעותיה, בזעקותיה, בכריעתה, כלומר את התענגותה בפני האחר, האחר הנתמך על ידי ההתענגות הנשית.

סיגלית לנדאו

צילום: רות בנג'ו, חוף ברצלונטה, אפריל 2022

שוב

מרים לימונוב, כיתה יא פרר יפו

שוב פותחת עניים
אל תוך ים של ידיים
זועקות לעזרה
אך אין תוצאה
הרחוב מתפורר
כל שניה מאבד נשימה
כבר תקופה לא קצרה
התקווה מאבדת את עצמה
נחכה עוד שבוע
ואולי עוד שבועיים
ובינתיים העפר
יכנס לי לעניים

"עם שאינו יכול לדבר, להביע, לנהל משא ומתן ולהתפייס עם סתירותיו,

מחלוקותיו וריבוי הדעות שבו, אין סוף גורלו אחר מאשר המלחמה האזרחית

והאלימות ההרסנית" (ספואן, 2014).

תרגום: מוניב סבית

"מצויורי הילדים הנוצרים עולה כי האויב אינו
לבנוני כי אם פלסטיני בשל היותו גורם זר, ואילו
עבור הילדים המוסלמים האויב אינו הנוצרי כי
אם הישראלי אשר מתואר ככובש. הדבר המוזר
הוא עצם היות המלחמה לא מתוארת כמלחמה
בין הלבנונים, או בין אחים אויבים ואפילו לא בין
ילדים וכנראה שבוגר תועה הוא קורבנה"

(חוב אללה, 1996, עמ' 54).

תרגום: מוניב סבית

מלחמה

יאנה אברהמיאן, כיתה ט, פרר יפו

בכל מקום בעולם צבאות נלחמים, אנשים מתים, חיילים נהרגים. זאת מלחמה אמיתית. זאת המלחמה שאנו מכירים, מהחדשות, מהחיים, זאת מלחמה שאנחנו מתארים לעצמנו. אם נביט במילה מלחמה מנקודת מבט אחרת, נוכל לומר שאנחנו כל יום בתוך מלחמה. כי לפעמים למשל אני מתארת לעצמי מלחמה בצורה אחרת. מלחמה עם עצמי, לפעמים אני לא רוצה לעשות משהו ואני בכל זאת עושה אותו, אני במלחמה עם עצמי האם לעשות או לא לעשות, יש לי הרגשה שאם לא אעשה את זה אפספס משהו וזה מנצח. לקום בבוקר למשל זה קשה, רוצים לישון אבל צריך לקום, זה חובה, מה שמעיר אותי זה שאני צריכה ללמוד, להצליח, אני לא רוצה לפספס את ההצלחה. בימים שאין בית ספר למשל אני יכולה לתכנן לקום ולא מצליחה לקום, כי אין לי תוכניות מיוחדות, ובכל זאת מרגישה רע שלא קמתי. האם מלחמה בין שני צדדים היא אותה מלחמה של אדם בינו לבין עצמו? יש גם מלחמה בין ילדים והוריהם, וילדים בין ילדים שמאחלים אחד לשני אפילו הלוואי שתמות/י! ויש אפילו ביטוי "להילחם על החיים".

כשאנחנו נלחמים אנחנו מתנגדים למשהו. כשאתה נלחם עם עצמך זה כשאתה מצד אחד רוצה

ציולם רות בנג'ו: פובלה סק, ברצלונה אפריל 2022

לעשות משהו אבל מצד שני בכל זאת משהו עוצר אותך ולא נותן לך להתקדם. מה הדבר שעוצר? זה הדחף שלנו? משהו פנימי שדוחף אותנו? זה יכול לעצור אותנו אבל גם יכול להיות ההפך, כשאתה נכשל במשהו ואתה לא עוצר בכישלון, אתה מתעקש כדי להצליח, אתה נלחם גם על ההצלחה שלך. אני חושבת שמלחמה בין הורים וילדים יכולה לקרות כי אין הבנה בין ההורים לילדיהם כי כל אחד חושב בצורה אחרת ושום צד לא רוצה להקשיב לשני כדי לנסות להבין. הילדים מתנגדים למה שההורים אומרים

ומבקשים וההורים לפעמים מתנגדים להבין את הילדים. ולבסוף כשאתה נלחם על החיים שלך אתה מתנגד למוות למשל כשאדם חולה ורוצה לחיות אז הוא מטפל בעצמו כדי לחיות אבל המחלה לא תמיד נותנת לו לחיות בדיוק כמו שהיה רוצה. או כשיש הוראה למשל לא לנסוע באור אדום למרות שיש אנשים שעוברים אז יש גם אנשים שלא עושים את זה כדי לא לקחת סיכון ולמות בכביש.

פחד / גבורה

מריה שוקלין כיתה ט, פרר יפו

כל פעם כשמזכירים מלחמה אני תמיד מנסה להראות שאני חזקה וששום דבר לא מפחיד אותי. אבל זה כן מפחיד אותי! בהתחלה אני מרגישה אכזבה, אכזבה משני הצדדים כי לא משנה מה אף אחד מהם לא יכול לעצור את זה. אבל הפחד שבא אחרי זה תמיד משתלט עלי, לא בשביל עצמי אבל בשביל כולם. ההורים החירשים שלי, החתולה שהולכת ומתחבאת למטה ושאי אפשר לקחת אותה איתנו אם משהו קורה וברור שגם כל שאר המשפחה שלי, אני מתה מפחד כשאני שומעת בום חזק שקרה לידינו. בכל זאת, אני תמיד חושבת, רגע, למה כל זה צריך לקרות לנו, זה לא אשמתי ולא אשמת אף אחד מהאנשים המסכנים שסובלים משני הצדדים. למרות זאת האינטרנט מתעלם מזה ואנשים פשוט לוקחים צדדים ממה שהם רואים בלי לחשוב על זה. אני תמיד רואה אנשים שפשוט שונאים אותנו, ואני, כשרואה את זה מתחילה לפחד שאני לא בן אדם טוב כי כולם שונאים אותי לא משנה מאיפה. זה גורם לי פחד עצום שנותן לי תחושה של אכזבה בעצמי על זה שאני לא רוצה להראות את הזהות שלי, שאני ישראלית. אבל עם הזמן הבנתי שטעיתי בזה שתמיד חשבתי על מה שהאחרים חושבים ופגעתי רק בעצמי עם המחשבות האלו. אבל אם אני אגיד שהפחד נעלם, זה יהיה שקר. הוא תמיד יהיה שם.

צילום רות בנג'ו: פובלה סק, ברצלונה אפריל 2022

יסמין רוטמן

מורה ואמנית רב תחומית, חיה ויוצרת ברמת השופט

"ציירתי בהשראת תמונה של תלמידות מקסימות מבית ספר ביאליק-רוגוזין בפלורנטין ת"א"

מחשבות בעת מלחמה

סקיצה- אריאל מינה כיתה ט, פרר יפו

"No matter when the past, the future, even in the present blood will always be spilled for the belief that they are doing it for their country."

Ariel Mina

יוהנוס קורינטוס

איתי עשהאל כיתה יב, רחובות

יש עיר ביוון אשר ידועה בעקבות
האיגרת המפורסמת שבברית
החדשה. אך לא כולם יודעים
שיש אדם בשם מיסטר קורינטוס
שעבד שם באוניברסיטה והמציא
מכונה ששינתה את פני האדמה:
"קורינטוסין"

זאת מכונה שהופכת מי רגלים
למים יפים וצלולים.

עד היום נמכרו שלושה מיליארד
ומאתיים וחמישים מיליון
קורינטוסים.

כמה "מטורפים" המציאו
קונספירציה שזה בעצם מכונת
הריגה, אך לא ניתן לבסס זאת.